

Gorski bog z medaljo za slovensko ženstvo

Legendarni Tonač dobitnik nagrade za življenjsko delo v alpinizmu Zraven tudi pri prvi odpravi 100 žensk na Triglav

TINA HORVAT

tina.horvat@slovenskenovice.si

LJUBLJANA ☉ Natanko pred tednom dni se je na slovesnosti ob podelitvi priznanj za vrhunske dosežke v alpinizmu slišal še posebno dolg in gromek aplavz. Na oder je namreč stopil nagrajenec Planinske zveze Slovenije (PZS) za življenjsko delo v alpinizmu Anton Sazonov - Tonač, legenda alpinizma, eden naših prvih himalajcev, gorski reševalec inštruktor, gorski vodnik, skratka, kot so zapisali na PZS, prekaljeni stari maček in že šest desetletij zvezda stalnica slovenskega alpinizma. Imel sem malo trembe, a mi je bilo v čast stati ob teh mladih svetovnih prvakah v plezanju. Mi smo plezali z uporabo vseh mogočih pomagala, samo da smo prišli čez, ti mladi moštri pa so sposobni največje težavnosti splezati brez vsega, se priklanja mlademu rodu, ko ga obiščemo doma, v Šiški.

Osem dni v steni

Tonača bi lahko zelo na hitro opisali kot člana prvih treh jugoslovanskih odprav v Himalajo, v domačih stenah pa je s prvim zimskim vzponom v Čopovem stebru postavil nov mejnik slovenstva in prehitel številne tujce. S pokojnima Stanetom Belakom - Šraufom in Alešem Kunaverjem so se kar osem dni borili s snegom in vetrom ter po petih dneh brez hrane vendarle izplezali iz stene. Med njihovim vzponom je bila vojašnica na Rudnem polju v stanju pripravljenosti, vendar so izplezali brez pomoči. A kako mladi rodovi gledajo na njegove legendarne vzpone? »Imajo kar veliko

rešpekta do nas! Vsako jesen se dobimo alpinisti veterani in takrat povabimo mlade, da nam predavajo. Takrat se mi čudimo njim, oni pa nam. Vprašamo jih, koliko nam bodo zaračunali za predavanje, pa nočejo nič slišati o denarju, saj jim je menda to v veliko čast. Imajo tudi težave s tikanjem. Mi smo

navajeni, da se v hribih vsi tikamo, oni pa nas imajo za legende in nas kar vikajo, se hudomušno nasmeje.

Veliki dnevi slovenskega alpinizma

Tonač je prava zakladnica zgodb iz velikih dni slovenskega alpinizma. Na vprašanje, ali je pri plezanju doživel kakšno posebno hudo nesrečo, kot iz topa ustrelili, da eno usodno, saj se je zaradi nje na stara leta celo poročil. »Bil je prvi april in med turnim smučanjem na Komni sem si zlomil nogo. Ko sem prosil prijatelje, naj mi pomagajo, so se vsi režali, češ da je prvoaprilska šala. Ko so me potem le spravili do planinskega doma, mi tudi oskrbnik ni verjel in sem ga komaj prepričal, da so me dol odpeljali s tovorno žičnico. Ravno takrat je bila na poti na Komno ena od udeleženk tečaja Malči, medicinska sestra na ljubljanski urgenci. Ker takrat še ni bilo telefonov, sem ji po prijatelju poslal listek s sporočilom, naj me počaka v dolini, da me bo peljala v bolnišnico. Pripisal sem, da ni šala. Ona mi je edina verjela in

me potem res spravila v bolnišnico. Med bolniško je lepo skrbela zame, ko pa so mi dali gips dol in sem rekel, da grem v službo, je rekla, da gre ona pa domov. Kako domov, če sva se pa tako lepo navadila drug na drugega, sem si mislil. Kar dolgo sem jo moral prepričevati, da je vendarle ostala. Ko mi je uspelo, se je zjokala od veselja, pripoveduje do 53. leta zapriseženi samec, ki ima zdaj s svojo Malči že tri desetletja zakonskega stanu in dve odrasli hčerki.

Gledali so ga kot boga

O svojih letih vrhunskega alpinizma se spominja, da so ga ljudje gledali kot boga. »To je bilo v času socializma in takrat sem bil pozimi ves zagorel od turnega smučanja, poleti pa bolj bel od drugih, saj sem plezal po severnih stenah. To je pa tisti, ki pleza, so včasih kar s prstom kazali name. Pozneje, v osemdesetih letih, so me nekateri že začeli gledati postrani, češ, jaz da plezam, oni pa morajo hoditi v službo, se spominja. V tistem času se je tudi veliko vozil z miličniško marico. Gorski reševalci so namreč spadali pod policijo, o svojih avtomobilih so lahko le sanjali. Še telefonov ni bilo po vseh domovih, zato je obveščanje o nesreči izgledalo tako, da je miličnik šel po stanovanjih gorskih reševalcev in jih zbiral z marico. Enega reševanja se še prav posebno spomni, iskali so namreč očeta in 10-letnega sina, ki sta ostala ujeta v snežnem metežu na Kredarici. »Ogromno gorskih reševalcev nas je šlo peš pomagat, prišel je tudi helikopter. Ta ju je zagledal, in da bi ju odpeljal v dolino, sta morala dva

reševalca ven. Zagotovili so jima, da bo helikopter prišel ponju čez 10 minut. Ker se je medtem vreme poslabšalo, ni mogel poleteti, tista dva pa sta ostala gor v civilni obleki in v čevljih za v mesto. Tako smo morali na koncu reševati njiju in ju spraviti v dolino. Od takrat naprej moramo biti gorski reševalci vedno v opremi,« še pove.

Medalja za slovensko ženstvo

Tonač je tudi nosilec prav posebnega priznanja. Že od prvega pohoda 100 žensk na Triglav in pa še vsaj nadaljnjih 20 let je bil vedno zraven. Na prvem so vsi gorski vodniki dobili medaljo za zasluge za slovensko ženstvo.

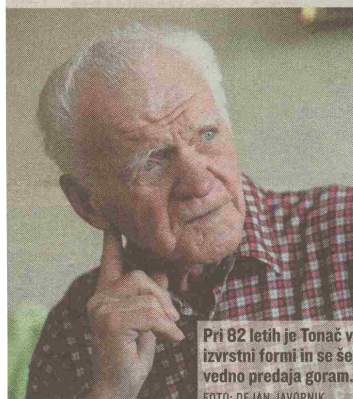
Znan je tudi kot avtor raznih duhovitih izrekov. Na odpravi na Anapurno si je moral izmisliti reklamno geslo za sponzorja, ki jih je oskrbel z jušnimi kockami. Člani so se v baznem taboru poslikali z izdelki, Tonač pa je napisal besedilo: »V svoj črevesni ror trpam juhe knorr.« Vendar oglas ni prišel skozi in reklama je bila umaknjena. Pri 82 letih je v odlični formi. Ne le da ga je videti po vseh ljubljanskih gričih, pada se tudi v visokogorje, lani poleti je peljal prijateljčino hčerko na Triglav. Tudi prsti ga kdaj zasrbijo in s hčerko se odpravi v kakšno plezališče ali v Plezalni center Ljubljana. V gorah ga boste, predvsem ob lepih dnevih, zagotovo prepoznali po dežniku v nahrbtniku, ki je postal njegov zaščitni znak. »Ko smo začeli hoditi v Himalajo, smo že z aviona videli, da imajo vsi dežnike. Smo mislili, da tako dežuje, a je bilo zaradi sonca. Od takrat se tudi v naših gorah, če sonce posebno pripeka, zaščitim z dežnikom,« še pove. ■

Na prvem pohodu 100 žensk na Triglav so gorski vodniki dobili medaljo

za zasluge
za slovensko
ženstvo.

Od Trisula do Anapurna

Na 14. festivalu gorniškega filma, ki bo potekal v Cankarjevem domu v Ljubljani, bo v sredo, 26. februarja, tudi predstavitev tako imenovanih učnih let slovenskega himalajizma, brez katerih ne bi bilo kasnejših velikih uspehov slovenskih **alpinistov** v Himalaji. Predstavili bodo stare arhivske filme s prvih treh jugoslovanskih odprav v Himalajo - Trisul, Kangbačen in Anapurna, legendarne zgodbe pa bodo z besedo in fotografijami podprli akterji tistega časa, med njimi tudi Anton Sazonov - Tonač.

8

dni je trajal vzpon
preko Čopovega
stebra.

